14/04/2024

Άγιος Ιωάννης ο Σιναΐτης: Ο συγγραφέας της «Κλίμακος»

/ Βίοι Αγίων

- **Γράφει ο Λάμπρος Σκόντζος, Θεολόγος**

Η σημερινή Δ΄ Κυριακή των Νηστειών είναι αφιερωμένη σε μια μεγάλη ασκητική, πατερική και πνευματική μορφή της Εκκλησίας μας, στον άγιο Ιωάννη το Σιναΐτη, ο οποίος μας είναι καλλίτερα γνωστός ως άγιος Ιωάννης της Κλίμακος, από το ομώνυμο περισπούδαστο σύγγραμμά του. Η προβολή και η τιμή του αγίου αυτού άνδρα κατά την Αγία και Μεγάλη Τεσσαρακοστή κρίθηκε επιβεβλημένη από τους Πατέρες. Το περίφημο σύγγραμμά του, θεωρήθηκε ως εξαιρετικό μέσο πνευματικής καθοδήγησης για τους αγωνιζόμενους πιστούς. Αλλά και η οσιακή του μορφή αποτελεί παράδειγμα αγώνα κατά των ψυχοκτόνων παθών μας

αυτή την ιερή περίοδο.

Γεννήθηκε στην Παλαιστίνη, κατ' άλλους στη Συρία, περί το 523 από πλούσια, ευγενή και ευσεβή οικογένεια. Οι γονείς του φρόντισαν να του δώσουν σπουδαία εκπαίδευση. Περισσότερο όμως φρόντισαν να του μεταδώσουν τη δική τους ευσέβεια και πίστη στο Θεό. Κοντά σε πνευματικούς δασκάλους σπούδασε σε βάθος τη θεολογία της Εκκλησίας μας. Του άρεσε να μελετά με πάθος τις άγιες Γραφές και τα συγγράμματα των μεγάλων Πατέρων της Εκκλησίας μας. Από πολύ μικρός αγαπούσε την άσκηση και γι' αυτό νέος όντας αποσύρθηκε στην έρημο του Σινά, κοντά στον φημισμένο ερημίτη και πνευματικό δάσκαλο Μαρτύριο και εκάρη μοναχός.

Έζησε κοντά στον άγιο ασκητή τέσσερα χρόνια διδασκόμενος τις αρετές και τους τρόπους επίτευξης της προσωπικής κάθαρσης, σημειώνοντας τεράστια πνευματική πρόοδο. Η φήμη του δεν άργησε να διαδοθεί ώστε στο ερημητήριό του έτρεχε πλήθος μοναχών και λαϊκών να τον συμβουλευθούν. Μάλιστα είχε αποκτήσει και τη φήμη του θαυματουργού, ο οποίος με την προσευχή του έκανε πολλά θαύματα. Εκεί έζησε για δεκαεννιά χρόνια. Κατόπιν εγκαταβίωσε στη Μονή του Θωλά. Όταν κοιμήθηκε ο ηγούμενος της σεβάσμιας Μονής της Αγίας Αικατερίνης Σινά, οι μοναχοί τον ανάδειξαν ηγούμενο, όπου τους ποίμανε για λίγα χρόνια και γι' αυτό πήρε και την ονομασία Σιναΐτης.

Η νοσταλγία όμως της ερημικής ζωής τον οδήγησε να αφήσει την Μονή και να φύγει ξανά στην έρημο, όπου έμεινε ως την κοίμησή του, ασκούμενος, προσευχόμενος και συγγράφοντας τα περισπούδαστα βιβλία του «Κλίμαξ» και «Λόγος προς τον Ποιμένα». Κοιμήθηκε το 606 και η Εκκλησία τιμά τη μνήμη του στις 30 Μαρτίου, ημέρα της κοίμησής του και ιδιαιτέρως την Δ΄ Κυριακή των Νηστειών.

Ήταν σοφός άνθρωπος και προπαντός μεγάλος ασκητής, εφάμιλλος του μεγάλου Αντωνίου, αγίου Ευθυμίου και αγίου Σάββα. Γύρω από τον μεγάλο αυτό δάσκαλο ασκητή συγκεντρώθηκαν πολλές χιλιάδες μοναχοί, παίρνοντας από αυτόν μαθήματα πνευματικού αγώνα. Για να μπορούν οι μοναχοί να έχουν καταγραμμένες τις σοφές διδαχές και παραινέσεις του, τις κατέγραψε στα προαναφερόμενα συγγράμματά του.

Η «Κλίμαξ», που σημαίνει σκάλα, είναι το πρώτο και σπουδαίο σύγγραμμά του, διότι το περιεχόμενό του, ως νοητή σκάλα, ανεβάζει κλιμακωτά τον ασκούμενο άνθρωπο στην κορυφή των αρετών. Περιέχει τριάντα λόγους σε αντίστοιχες αρετές. Αρχίζει από τις αρετές, οι οποίες εύκολα αποκτώνται και έχουν κυρίως πρακτικό χαρακτήρα, και προχωρεί στις δύσκολες και υψηλές αρετές, οι οποίες

έχουν θεωρητικό χαρακτήρα. Ο άγιος Ιωάννης αποδεικνύεται βαθύτατος γνώστης της ανθρώπινης ψυχής, όταν η επιστήμη της ψυχολογίας ήταν άγνωστη και ως έννοια. Με θαυμαστό τρόπο, ανατέμνει την ανθρώπινη ψυχή και προσπαθεί να εντοπίσει τις αμαρτωλές έξεις της και τις καταβολές, ώστε να την θεραπεύσει και να τη θωρακίσει από την ψυχοκτόνο δράση της αμαρτίας και του κακού. Γνωρίζει πως στην ανθρώπινη ψυχή υπάρχουν βαθμίδες κάθαρσης από τα πάθη και επίσης βαθμίδες απόκτησης των αρετών. Γι' αυτό και ιεραρχεί με καταπληκτικό τρόπο την κάθαρση και την απόκτηση αρετών, ώστε να γίνεται με τον πλέον ενδεδειγμένο τρόπο. Έστω για παράδειγμα: αρχίζει με τις αρετές της μετάνοιας, της υπακοής, της μνήμης του θανάτου, για να αποκολλήσει τον άνθρωπο από την αμαρτία και προχωρεί σε υψηλές αρετές, όπως τις διακρίσεως, της ησυχίας, της απάθειας, της ταπεινοφροσύνης κλπ. Οι απόκτηση των αρετών είναι έτσι ταξινομημένες στο ιερό σύγγραμμα, ώστε η κάθε αρετή να προϋποθέτει την προηγούμενη και αυτή να είναι προϋπόθεση για την επόμενη! Μεγαλύτερη ηθική τελειότητα από αυτή δεν έχει γραφεί ακόμη ως τώρα!

Η «Κλίμαξ» είναι γραμμένη σε υπέροχη λόγια και κομψή ελληνική γλώσσα, καλοδουλεμένη και με μελωδικότητα. Έχει διαύγεια σκέψεων, γλαφυρότητα, παραστατικότητα, πλούτο εκφράσεων, επιτυχημένες παρομοιώσεις, ζωηρές εικόνες, ώστε να παρουσιάζει τον ιερό συγγραφέα της ως έναν σπάνιο χειριστή της ελληνικής γλώσσας και σκέψεως.

Αλλά και το δεύτερο μικρό του σύγγραμμα «Λόγος προς τον Ποιμένα», είναι μια βαθυστόχαστη πραγματεία – οδηγό για όσους έχουν επωμισθεί την ευθύνη να ποιμαίνουν ανθρώπινες ψυχές.

Τα υπέροχα κεφάλαια του βιβλίου της «Κλίμακος» είναι ένα από τα προσφιλή και ωφέλημα αναγνώσματα των πιστών αυτή την κατανυκτική περίοδο. Ανήκει στα λεγόμενα νηπτικά κείμενα και απευθύνεται τόσο στους μοναχούς, όσο και στους κοσμικούς και συμπληρώνει τον θαυμαστό πλούτο της εκκλησιαστικής μας γραμματείας. Όσοι αισθανόμαστε την ανάγκη να αγωνιστούμε κατά των παθών μας, την κάθαρση του κακού εαυτού μας και την πνευματική μας πρόοδο, είναι ενδεδειγμένο να εντάξουμε τα συγγράμματα του αγίου Ιωάννου στα αναγνώσματά μας. Οι σοφές παραινέσεις του μεγάλου πνευματικού δασκάλου θα αποτελέσουν πολύτιμο πνευματικό οδηγό για κλιμακωτή κατάκτηση αρετών, ώστε να αξιωθούμε να υποδεχτούμε τον Αναστάντα Κύριο, καθαροί από τους ρύπους της αμαρτίας και τη φθορά του κακού.